

עיקר הנדר / ב.

תוכן:

פתיחה

דעת הראשונים בסוגיין

הסתירות בדברי הר"ן בהגדרת עיקר הנדר ויישובם

דעת הטור

יסוד המחלוקת בהגדרת נדר

נפק"מ היוצאת מעיקר הנדר

סיכום

פתיחה

הנה יש לדון בנדרים, האם עיקר הנדר הוא על ידי התפסה, או דלמא שעיקר הנדר הינו בלא התפסה, אלא על ידי אמירת דבר פלוני אסור עלי. (התפסה פירושו, שאדם תולה את החפץ שאוסר בדבר אחר, כגון – "הרי זה אסור עלי כקרבן", שהאדם תולה את החפץ בקרבן, וכמו שקרבן יש לו קדושה, כך גם בדבר שנודר עכשיו נהיה קדושה. אך כשמתפס צריך להתפס בדבר הנודר ולא בדבר האסור. דבר הנודר הכוונה לקרבן וכו' שזה דבר שאדם נודר אותו, ודבר האסור הכוונה לדברים האסורים כגון בשר חזיר וכו', שבהם אין התפסת הנדר חלה, משום שדבר זה אסור מצד עצמו, שה' יתברך אסר אותו, ואין הוא נאסר על ידי האדם. כשמתפס צריך להתפס בדבר הנודר, שביכולת האדם לאוסרו, וזה הוא דין התפסה).

דעת הראשונים בסוגיין

הנה כתב הרא"ש (נדרים ב. ד"ה נדרים) שעיקר הנדר הינו על ידי התפסה, וז"ל:

"נדרים, עיקר נדר האמור בתורה הוא שמתפס החפץ בדבר הנאסר ע"י איסור פה, כגון קרבן או הקדש או שנשבע עליו. ובפ"ג דשבועות דריש ליה מקרא כי ידור נדר, עד שידור בדבר הנודר".

וכ"כ הרשב"א (ב. ד"ה כל כנויי):

"מתניתין כל כנויי נדרים כנדרים... ועיקר הנדר הוא שיתפס דבר שאוסר על עצמו עכשיו בדבר הנודר כבר

כדאיתא בגמריין בפרקין (יד.) ובשבועות (כ:) והלכך עיקר נדר הוא שיאמר הרי עלי ככר זה כקרבן וכו'".

ועיין בדברי המאירי (בפתיחתו למסכת) שהביא את דעת גדולי הרבנים דסבירא להו דעיקר הנדר הוא דווקא על ידי התפסה, ולפי זה יש ג' דרכים להחיל נדר, בהתפסה בכינוי ובידות. אך הביא את דעת מקצת רבני צרפת דסבירא להו שעיקר הנדר הוא ללא התפסה, וכתב שכן נראים לו הדברים. ועיין בדבריו דהקשה על מאן דסבירא להו שעיקר הנדר הוא דווקא על ידי התפסה, שהרי אם לא היה כתוב בתורה פרשיות של קרבנות והקדשות, לפי שיטתם היינו אומרים שאין את דיני נדרים, ודבר זה אינו מסתבר. ולכן כתב שנראין הדברים כדעה זו, שעיקר הנדר הינו בלי התפסה. (ועיין עוד בדבריו שיישב את הגמרא בדף יד. שמשמע משם דבעינן דבר הנודר – ומשמע שצריך התפסה, עיי"ש). ולפי שיטה זאת כתב המאירי, שישנם ד' דרכים להחיל נדר, עיקר הנדר, התפסה, כנויים, ידות. וז"ל המאירי:

"אמר המאירי צריך שתדע דרך הקדמה שהנדר שבנדרי איסור הוא שאוסר אי זה דבר על עצמו כמו שנבאר בסוגיא ולדעת גדולי הרבנים עיקר הנדר הוא דרך התפסה בדבר שכבר היה חול ונתקדש כגון שהיתה לפניו

חתיכה של חולין וחתיכה של בהמת קרבן ואומר הרי עלי זו כזו או שיאמר הרי חתיכה זו עלי כקרבן וכן הדין והענין אם התפיס אחר כן בזה שנאסרה עליו עכשיו וכן לעולם זו אחר זו כל שהוא מתפיס בדבר שאינו נאסר מתורת עצמו אלא מתורת הקדש או קרבן או נדר ולדעתם אלו אמר יאסר עלי ככר זה או ככר זה עלי בנדר אין זה נדר גמור אלא שהוא נכלל בדין הנדרים מחמת יד ר"ל שהוא מידות הנדרים ועל זה אמרו בשבועות אי זהו יאסר נדר האמור בתורה הרי עלי בשר כיום שמת בו אביו ופירשנוה בשהוא נדר לאותו היום שאלו אינו נדר בו אפי' אמר כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם שהוא אסור מצד עצמו מחמת תענית שבו אינו כלום שאין התפסה אלא בדבר הנדור ולמדנו מכל מקום שעיקר הנדר הוא על ידי התפסה ונמצא שאין בנדרים לדעת זה אלא שלשה מינים והם א' עיקר נדר והוא הבא על ידי התפסה ב' יד הנדר ג' כינוי הנדר.

ומכל מקום נראין הדברים כדעת מקצת רבותינו והצרפתים הבאים אחריהם שכתבו שהנדר הגמור אינו צריך התפסה ומה שתרוש"ם אי זהו איסור נדר האמור בתורה הרי עלי וכו' כיום שמת וכו' דרך דחייה ומשא ומתן נאמר או שמא כך פירושו אי זהו איסור נדר האמור בתורה בפרשת כי ידור נדר שהתפסה למדה הימנו אבל לעיקר הענין אין נדר הגמור צריך התפסה והגע עצמך אלו לא הוזכרו בתורה קרבנות והקדשות כלל נתבטלה פרשת נדרים בכך לומר שאין לאדם במה שידור בדבר הנדור להתפיס נדרו כנדר הראשון אלא נדר הגמור הוא שאמר יאסר עלי ככר זה או ככר זה עלי בנדר או ככר זה עלי הקדש ונמצא שיש ארבעה מינים בנדרים להיות ארבעתם באיסור תורה ללקות עליהם וכו'.

וא"כ רואים אנו מחלוקת בראשונים מהו עיקר הנדר, האם הוא על ידי התפסה, או לאו.

דדעת הרא"ש הרשב"א וגדולי הרבנים (המובאים במאירי) היא שעיקר הנדר הוא דווקא על ידי התפסה, מיהו לדעת המאירי ומקצת רבותינו הצרפתים, עיקר הנדר אינו על ידי התפסה, אלא על ידי אמירת דבר זה אסור עלי.

(ובדעת הרמב"ם מצינו מחלוקת באחרונים. שהמשנה למלך (נדרים א, ז) כתב שהרמב"ם סובר שעיקר הנדר הוא ללא התפסה, אך בכת"ס (נדרים יב. ד"ה 'איזהו אסור') כתב שצ"ע בדעת הרמב"ם, וכתב שנראה מהרמב"ם שהבין דעיקר הנדר הינו על ידי התפסה, ושכן הבין הרב"י ברמב"ם, עיי"ש).

הסתירות בדברי הר"ן בהגדרת עיקר הנדר ויישובם

הר"ן (נדרים ב. ד"ה כל כנויי) כתב, דעיקר הנדר הוא על ידי ב' אפשרויות, או על ידי התפסה או בלא התפסה: "ונדראי אסור הם באחד משלשה דרכים. עיקר הנדר. וכנויו. וידות. עיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי ובין שהתפיסו בדבר אחר בין שלא התפיסו זהו נדר האמור בתורה. אלא דהיכא שהתפיסו בעינן שיתפיסו בדבר הנדור ולא בדבר האסור וכדאמרין בריש פרק שבועות שתיים בתרא (שבועות כ:): מאי טעמא דאמר קרא כי ידור נדר לה' עד שידור בדבר הנדור כלומר, שאע"פ שנדר חל בלא התפסה אפ"ה אם התפיסו בעינן שיתפיסו בדבר הנדור ולא בדבר האסור וכמו שכתבתי שם בס"ד. הלכך היכא שהתפיס ואמר הרי ככר זה עלי כקרבן חייל נדריה ועיקר נדר הוא זה".

אך לכאורה מצינו סתירה בין דברי הר"ן הכא, דעיקר הנדר הינו גם על ידי התפסה וגם לא על ידי התפסה, לבין דברי הר"ן בב' מקומות, ובס"ד נבאר את הסתירה בין המקומות ואת יישובם.

א. סתירה ראשונה - הנה כתב הר"ן לקמן (יד. ד"ה אמר קרא) על הגמרא שלומדת את הדין שצריך להתפיס בדבר הנדור ולא בדבר האסור:

"נראה בעיני דהכי פירושו דסבירא ליה להש"ס דלאשמועינן דמתפיס בדבר הנדור מיתסר לא צריך קרא דכיון דאמר ככר זה עלי אסור הוי נדר כי אמר נמי כקרבן אסור קאמר ולא גרע מידות, אלא ודאי קרא דכי ידור נדר לאו לדבר הנדור אתא אלא למעוטי דבר האסור".

ומדבריו דייקו האחרונים [שלמי נדרים ב. ד"ה 'בר'ן ד"ה כל כנויי, ודרך המלך (על הרמב"ם נדרים א.א. את ספר זה כתב הגאון הרב רפאל יוסף בן ר' יהודה רובי, מחכמי ירושלים, נפטר לפני מאתיים עשרים ושנים)] שדין התפסה אינו עיקר הנדר, אלא הוא לא גרע מידות, שהרי כתב "דכיון דאמר ככר זה עלי אסור הוי נדר כי אמר נמי כקרובן אסור קאמר ולא גרע מידות". ודבר זה סותר למה שכתב הר"ן בריש המסכת שעיקר הנדר הינו גם על ידי התפסה וגם לא על ידי התפסה.

ועיין בדברי דרך המלך (מובא גם בשלמי נדרים) שפלפל בדברי הר"ן, ובסוף כתב לתרץ שבאמת כל מה שכתב הר"ן שהתפסה זה לא פחות מיד, זה דווקא בהו"א של הגמרא, אך מאחר שהגמרא שם שואלת, שאולי גם ניתן לידור בדבר האסור, ובעצם בשלב הזה של הגמרא היא משנה את הבנתה ביחס להתפסה, ולומדת שהפסוק של כי ידור נדר מלמד שהתפסה זה עיקר הנדר.

ב. הסתירה השנייה, היא מדברי הר"ן במסכת שבועות (ח. מדפי הרי"ף), שמשמע מדבריו שעיקר הנדר הינו רק בהתפסה, ואילו אם לא אמר בלשון התפסה אלא רק דבר זה אסור עלי, זה מועיל רק מדין יד, אך אין זה עיקר הנדר:

"והיינו דאמרין עד שידור בדבר הנדור, שעיקר נדר בהתפסה הוא, ואע"פ שאם לא התפיסו חייל ההוא מדין יד הוא דמהני שכשהוא אומר הרי זה אסור עלי אנו גומרין דבריו כקרובן, מ"מ עיקר נדר מתפיס הוא ולפיכך המתפיס בנדר נדר כלומר שאמר זה כזה חייל כיון שעיקר הנדר בהתפסה הוא".

וא"כ רואים אנו סתירה מפורשת בדברי הר"ן, שאצלנו (נדרים ב.) כתב הר"ן שעיקר הנדר הינו או על ידי התפסה או לא על ידי התפסה, וכאן במפורש כותב הר"ן, שעיקר הנדר הוא על ידי התפסה, ובלי התפסה אין זה עיקר הנדר, אלא זה נדר רק מדין ידות, וא"כ קשיא מילתא אמילתא.

ועיין בספר בית מאיר (יו"ד ד, א) דהגיה על דברי הר"ן שצריך לשנות שם את הגירסא, ובמקום 'שכשהוא אומר הרי זה אסור עלי' צריך לכתוב 'נדור', ואז יוצא שהר"ן בשבועות דיבר על 'הרי זה נדור עלי', וזה חל מדין יד, ואילו בריש נדרים (ב.) הר"ן דיבר על 'הרי זה אסור עלי' – שזה באמת עיקר הנדר:

"ואני ת"ל כבר הגהתי בצד הר"ן דידי בשבועות הג"ל שהוא ט"ס וצ"ל שכשהוא אומר הרי זה נדור עלי גומרין וכו' ולא כס"ד מעיקרא דזה הוא עיקר נדר ושמואל לא איירי אלא בהתפסה, ולבסוף העלה דזה אינו אלא יד ועיקר נדר אינו אלא בהתפסה".

ועיין שם שהוכיח ש'הרי זה אסור עלי' הוי עיקר הנדר, עיי"ש.

אך בשלמי נדרים (ב. סוף ד"ה 'בר'ן ד"ה כל כנויי) דחה את דברי הבית מאיר, משום שהביא את לשון הר"ן בשבועות (באותו עניין של הלשון שהובא לעיל) שמשמע מדברי הר"ן שעיקר הנדר הוא דווקא על ידי התפסה, וכל לשון שהוא לא על ידי התפסה, אין הוא עיקר הנדר, וז"ל:

"אבל המעיין שם בלשון הר"ן לא משמע כן. דזה לשונו, דעיקר נדר האמור בתורה היינו שתלאו בדבר הנדור וסוף דבר באחד מנדרי הקדש דהיינו כאמרא ודירין כו' אבל בלא התפסה א"א לו לאסור את המותר אלא מפני שקודש עושה חליפין אף הוא יכול לתפוס איסורו בדבר המותר. וראיותיו יש ליישב ע"פ מה שכתב הגאון מלובב בספרו ידות נדרים ביד שאול וכו'".

ובחת"ס (נדרים ב. ד"ה כל כנויי, וכן בדף יב. ד"ה איזהו אסור) כתב ליישב בדרך אחרת, דכל מה שכתב הר"ן במסכת שבועות, שעיקר הנדר הוא דווקא על ידי התפסה, אך שלא על ידי התפסה אין זה עיקר הנדר, הוא כתב כן אליבא דהרי"ף, אבל לפי דעתו, נדר - גם ללא התפסה, הוא עיקר הנדר, וז"ל:

"הארכת יען ראיתי במ"ל ריש הלכות נדרים ועוד שם הלכה ז' כפל לומר דהר"ן סותר עצמו וליתיה אלא פלוגתת הרי"ף והר"ן הוא דלהרי"ף עיקר נדר בתפיסה ולר"ן עיקר בלא התפסה".

ועין עוד בדבריו שם שביאר את הסוגייה בשבועות לגבי התפסה בשבועה.

וא"כ לפי החתם סופר מובנים דברי הר"ן, ואין סתירה ביניהם.

ועיין עוד בדברי הספר רשימות שיעורים (לגר"ד סולובייצ'יק, שבועות כ. הערה 15) שכתב, שיש ב' כוונות שאומרים את המשפט עיקר הנדר. האחד - איך הנדר עובד, והשני - איך אפשר להחיל את הנדר. ובעצם הר"ן בשבועות מבאר איך הנדר עובד, שזה על ידי התפסה בקודש, אך הר"ן בנדרים מבאר את הדרכים שאפשר לנדר דרכם ואין הם בכלל ידות אלא הם עיקר הנדר. וז"ל:

"עי' במל"מ לפ"א מהל' נדרים הל"ז. ויתכן לתרץ סתירת הר"ן ולומר שסובר שעיקר חלות הנדר הוא מטעם התפסה בקדושה כמש"כ במס' שבועות, אלא שבמס' נדרים מפרש שבמעשה הנדר אין נ"מ בין שהתפיס בפירוש או לא אלא שניהם עיקר מעשה נדר ולא ידות נדרים, כך אמר מו"ר מרן שליט"א."

אך לכאורה לפי תירוץ זה צריך להבין מדוע בדרכים להחיל את הנדר, נדר ללא התפסה זה מעיקר הנדר, והרי מהות הנדר היא על ידי התפסה, ואם כן לכאורה היינו אומרים שעיקר הנדר גם במעשה הוא דווקא על ידי התפסה, וללא התפסה זה יהיה נדר אך מדין ידות ולא מעיקר הנדר, וצ"ע.

דעת הטור

הנה כתב הטור (יו"ד סימן רד):

"עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפיס בדבר הנדור כגון שאומר ככר זה עלי כקרבן או שאומר אסור עלי ככר זה דהוי נמי נדר וכו'".

ומצינו מחלוקת בדעת הטור בין הב"י לבין הב"ח. שהבית יוסף הבין שהטור סובר שגם על ידי התפסה וגם ללא התפסה – הרי זה עיקר הנדר. אך תמה, מה הוא הלשון "דהוי נמי נדר" שכתב הטור, וז"ל מרן הבית יוסף (ד"ה ומ"ש רבינו):

"ומ"ש רבינו גבי אומר יאסר עלי ככר זה דהוי נמי נדר, היינו לומר שגם זה עיקר נדר הוא, ומ"מ לשון נמי" אינו מדוקדק דאדרבה יותר עיקר נדר הוא זה שיאמר דבר זה אסור עלי ולא יתפיסנו בדבר דכשהוא מתפיסו בדבר אחר צריך שיתפיסנו בדבר הנדור ואם התפיסו בדבר האסור שלא מחמת הנדר הוא מותר".

וא"כ רואים אנו מדבריו שהבין בדעת הטור שסובר שעיקר הנדר זה בין על ידי התפסה ובין שלא על ידי התפסה, אך תמה מה שייך לשון נמי'.

ובב"ח (שם, ד"ה 'עיקר נדר') כתב בדעת הטור ההפך מהב"י, שבאמת הטור סובר שעיקר הנדר זה רק על ידי התפסה, ואם לא מתפיס אזי מתקיים הנדר, אך אין זה מדין עיקר הנדר אלא מדין ידות, ולפי זה יישב את לשון נמי' שכתב הטור:

"ורבינו סובר דבאומר אסור עלי ככר זה אינו אלא כמו יד ואפילו התחיל בחפץ שאמר ככר זה אסור עלי דאין זה נדר אלא בכלל איסר שאסרו על נפשו כמו שיתבאר בסוף סימן ר"ו ולכן כתב דזה הוי נמי נדר. וכן כתב הר"ן בפרק שבועות שתים בתרא (שבועות ח א טור ב') דעיקר הנדר אינו אלא בהתפסה בנדרים ואף על פי דבדלא התפיסו נמי חייל הוא מדין יד הוא דמהני שכשהוא אומר הרי זה אסור עלי אנו גומרין דבריו כקרבן מ"מ עיקר הנדר מתפיס הוא וכו' והאריך. ויש לתמוה אמה שכתב ב"י דלשון נמי אינו מדוקדק דאדרבה יותר עיקר נדר הוא זה וכו' עכ"ל, דמהפך העיקר לעשותו ענף".

וא"כ רואים אנו מחלוקת בין הב"י לב"ח בהבנת הטור.

ועיין בשולחן ערוך (יו"ד רד, א) שפסק כדבריו בבית יוסף, שבין אם מתפיס ובין אם לא – הרי זה עיקר הנדר:

”עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפּיס בדבר הנדור, כגון שאומר: ככר זה עלי כקרבן, או שאמר: יאסר עלי ככר זה, או שאמר: ככר זה עלי איסור וכו”.

יסוד המחלוקת בהגדרת נדר

ובפשטות נראה לומר שישנם ב' כיוונים להבין את המהות של נדר. הצד הראשון הוא – שהתורה נתנה כח לאדם להחיל חלות של קדושה בעולם, ועל ידי שהוא נודר הוא בעצם יוצר כאן יצירה חדשה של קדושה בעולם. אך הצד השני הוא – שכאשר התורה נתנה רשות לאדם לידור, היא לא נתנה לו כח להחיל דבר חדש, אלא נתנה לו כח להעביר קדושה מדבר אחד לחבירו, וצריך שהדבר שממנו מעבירים את הקדושה יהיה דבר הנדור.

ולפי"ז מובן מהי נקודת המחלוקת בין הראשונים בהגדרת נדר, האם היא צריכה להעישות על ידי התפסה אם לאו, שמ"ד שעיקר הנדר הוא רק על ידי התפסה, הוא בעצם סובר שהמהות של נדר, אין זה משהו חדש, אלא התורה נתנה לאדם כח להעביר קדושה מדבר אחד לדבר שני, אך מ"ד שעיקר הנדר הוא ללא התפסה, הוא בעצם מבין שהמהות של נדר הוא, שהתורה נתנה כח לאדם להחיל מציאות של קדושה בעולם, ולכן שפיר יכול האדם לאסור חפץ אף ללא התפסה. (ולפי הר"ן בדף ב. שכתב שעיקר הנדר הוא גם על ידי התפסה וגם לא על ידי התפסה, ניתן לומר שהבין שבעיקר הנדר ישנם את ב' ההגדרות, גם שאדם יכול להעביר קדושה וגם שאדם יכול להחיל קדושה, שאולי הבין הר"ן שזה החידוש של התורה בפרשת נדרים).

נפק"מ היוצאת מהגדרת עיקר הנדר

א. והנה עיין בדברי המשנה למלך (נדריים א, ז) שאחר שהביא את הסתירה בר"ן בנדרים לר"ן בשבועות (הובא לעיל הסתירה ויישובה) כתב נפק"מ לגבי אדם שאמר הרי זה אסור עלי כאימא (שזה דבר האסור ולא דבר הנדור), שאם נאמר שעיקר הנדר הוא ללא התפסה – אזי יחול נדר זה, כי הוא אמר לשון של נדר 'הרי זה אסור עלי', ומה שהוסיף 'כאימא' אין זה גורע. אך אם נאמר שעיקר הנדר הוא דווקא על ידי התפסה, וללא התפסה זה חל מדין יד, כאן הרי הוא פירש את כוונתו ולא נאמר בהכי דין ידות. וז"ל המשנה למלך:

”וזכרני שראיתי בתשובת מהרל"ח (א"ה סי' כ"ז) באומר לאשתו הרי את אסורה עלי כאימא דחל האיסור אף שהתפּיס בדבר האיסור דדוקא באומר הרי את כאימא הוא דאמרין דלא אמר כלום משום דעיקר נדרו של זה מחמת התפּסה הוא וכל שהתפּיס בדבר האסור לא אמר כלום אבל באומר הרי את אסורה עלי יש כאן נדר גמור. ול"נ שדין זה תלוי במ"ש בשם הר"ן דלפי מ"ש בשבועות דהיכא דלא התפּיס חל מדין יד אין מקום לדברי מהרל"ח דנהי דהיכא דהוא לא גמר דבריו אנו גומרין דבריו אבל היכא שהוא גמר דבריו מה לנו ולצרה לגמור דבריו באופן שהוא לא גמרה. ולפ"ז האומר הרי את אסורה עלי כאימא פשיטא דלא מהני כלל כיון שהתפּיסו בדבר האסור. אך כפי מ"ש הר"ן בפ"ק נדריים דהאומר ה"ז אסור עלי הוי נדר גמור משום דבידו של אדם לאסור על עצמו דבר המותר בלא התפּסה יש מקום לדברי מהרל"ח דהאומר הרי את אסורה עלי כאימא דאסורה אף שהתפּיסה בדבר האסור כיון שאף אם לא היה מתפּיס היתה אסורה לפי שיש ביד האדם לאסור על עצמו דבר המותר בלא התפּסה”.

(ועיין שם בסוף דבריו שהביא את דעת הריטב"א שמשמע ממנו שלא כמה שכתב מהרל"ח, ותיריך שהריטב"א סובר שאם אומר לשון 'הרי זה אסור עלי' – זה נדר, אך מדין ידות ולא מעיקר הנדר, ולכן אין זה

קושיא, כי לפי השיטה שמי שאומר 'הרי זה אסור עלי' – זה עיקר הנדר, אז כן אפשר לומר את דברי המהרלנ"ח, עיי"ש).

ועיין בדבר יעקב (נדרים ב. אות ו) שהביא אחרונים שהוכיחו מדברי הר"ן שחולק על המהרלנ"ח, שהר"ן כתב (נדרים ב.) שנדר חל בלא התפסה, אך אם מתפיס צריך להתפיס בדבר הנדור ולא בדבר האסור, ומשמע שאם מתפיס – אז צריך התפסה של דבר הנדור ולא של דבר האסור, ואם התפיס בדבר האסור – משמע שעל זה חידשה תורה שאין זה יועיל. ועיין עוד בקרן אורה (ב. ד"ה הר"ן ז"ל) שכתב להקשות על דברי המהרלנ"ח מהר"ן במסכת שבועות שיוצא משם שאין יועיל נדר אם יתפיס בדבר האסור, עיי"ש.

ב. בספר דבר יעקב (שם) הביא את דברי המשנה למלך (מעילה ד, ט) שהסתפק אם יש מעילה בדבר שלא התפיס אותו, וז"ל המשנה למלך:

"עוד נסתפקתי באוסר איזה דבר ולא התפיסו אי איכא מעילה דאפשר דדוקא במתפיס איכא מעילה משום דעשאו כהקדש אבל אם אינו מתפיס לא. ונראה שדין זה תלוי במ"ש בספר ב' סי' מ"ז (א"ה תמצאנו בפ"א מהל' נדרים הל' ז') דאיכא מ"ד דהאוסר איזה דבר בלא התפסה מאי דאסר הוא מדין יד שאנו גומרין דבריו כקרבן ולפי זה איכא מעילה אף כשלא התפיס אך למ"ד דלאו משום יד הוא אלא דגזרת הכתוב היא שיכול האדם לאסור על עצמו איזה דבר בלא התפסה אפשר דליכא מעילה לאוסר בלא התפסה".

ועיין עוד בדבר יעקב (שם) שהביא עוד כמה נפק"מ היוצאות מהגדרת עיקר הנדר, עיי"ש.

סיכום

מצינו מחלוקת בראשונים מהו "הנדר" שהתורה דיברה עליו, שדעת הרא"ש, הרשב"א גדולי הרבנים (המובאים במאירי) והרמב"ם (לפי הבנת החת"ס) שעיקר ההנדר הוא על ידי התפסה. מיהו דעת המאירי, מקצת רבותינו הצרפתים (המובאים במאירי) והרמב"ם (לפי הבנת המשנה למלך) – שעיקר הנדר הוא ללא התפסה, אלא על ידי אמירת – "הרי זה אסור עלי". ומצינו מן דעה שלישית שעיקר הנדר זה גם על ידי התפסה וגם שלא על ידי התפסה, וזה הוא דעת הר"ן (ב.). בדעת הר"ן לכאורה מצינו סתירות, אך בס"ד יתיישבו הסתירות, ומובנים בס"ד דברי הר"ן. ניסינו להבין את הסברא העומדת מאחורי דעותיהם של רבותינו הראשונים, בהבנת גדר הנדר, האם נדר זה יצירת חלות חדשה בעולם, או שנדר הגדרתו היא שמעבירים קדושה מדבר לדבר, או שזה גם וגם. וראינו כמה נפק"מ היוצאות ממחלוקת זו של הגדרת עיקר הנדר בדברי המשנה למלך בהלכות נדרים ובהלכות מעילה.